

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Арт-терапія в соціальній роботі
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій. Кафедра психології, політології та соціокультурних технологій
Розробник(и)	Сахно Крістіна Сергіївна
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	16 тижнів протягом одного семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг становить 5 кред. ЄКТС, 150 год. Для денної форми навчання 48 год. становить контактна робота з викладачем (24 год. лекцій, 24 год. практичних занять), 102 год. становить самостійна робота. Для заочної форми навчання 16 год. становить контактна робота з викладачем (8 год. лекцій, 8 год. практичних занять), 134 год. становить самостійна робота.
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Вибіркова навчальна дисципліна для освітньої програми "Соціальна робота"
Передумови для вивчення дисципліни	Опанування дисципліни "Загальна та вікова психологія"
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є теоретико-практичне ознайомлення здобувачів вищої освіти з методом арт-терапії та можливостей його використання у соціальній роботі; ознайомленні з основними параметрами процесу впровадження арт-терапевтичних методів: умовами, структурою, динамікою, чинниками, що впливають на характер протікання діагностичного і терапевтичного процесу, ефектами і результатами; у формуванні та розвитку професійно та особистісно важливих якостей майбутніх фахівців соціальної роботи.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Теоретичні основи використання арт-терапії в соціальній роботі

<p>Тема 1 Теоретичні засади арт-терапії</p> <p>Поняття арт-терапії як методу зцілення та розвитку особистості. Історія розвитку арт-терапії. Зв'язок арт-терапії з іншими галузями знань. Основні види арт-терапії.</p>
<p>Тема 2 Діагностичні та корекційні можливості методу арт-терапії в соціальній роботі</p> <p>Сучасні тенденції розвитку арт-терапії. Основні фактори психотерапевтичного впливу в арт-терапії. Форми арт-терапевтичної роботи. Арт-терапевтичний простір і матеріали</p>
<p>Тема 3 Ізотерапія</p> <p>Загальні уявлення про ізотерапію. Значення кольору в ізотерапії. Особливості сприйняття продуктів творчості клієнтів в ізотерапії. Основні етапи ізотерапії. Методики проєктивного малювання</p>
<p>Тема 4 Мандалотерапія</p> <p>Мандала: відображення Самості. Техніка створення мандали. Алгоритми інтерпретації мандал. Символи в мандалах.</p>
<p>Тема 5 Музикотерапія</p> <p>Історія музичної терапії. Напрями впливу музикотерапії, її механізми й форми. Процес музичної терапії. Психофізіологічні механізми впливу музики на людину.</p>
<p>Тема 6 Казкотерапія</p> <p>Предмет казкотерапії та етапи її розвитку. Жанри казкотерапії. Типологія казок, алгоритм їх створення. Основні методи казкотерапії.</p>
<p>Модуль 2. Арт-терапевтичні методи в соціальній роботі</p>
<p>Тема 7 Арт-терапевтичні технології в освіті</p> <p>Механізми соціалізації через розвиток творчого потенціалу. Групова арт-терапія у соціальній роботі. Принципи виявлення творчого потенціалу. Застосування арт-терапії з дітьми в умовах освітнього процесу.</p>
<p>Тема 8 Піскова терапія</p> <p>Загальна характеристика методу. Історія методу «sand play». Організації пісочної гри. Інтерпретація пісочних картин.</p>
<p>Тема 9 Метафоричні асоціативні карти у соціальній роботі</p> <p>Метафоричні карти – сучасний інструмент роботи соціального працівника. Схема соціально-психологічного консультування за допомогою метафоричних карт. Метафоричні асоціативні карти в груповій роботі.</p>
<p>Тема 10 Можливості застосування танцювально-рухової терапії в соціальній роботі</p> <p>Діагностичний та терапевтичний ефект танцювально-рухової терапії. Музичний супровід. Автентичний рух.</p>

<p>Тема 11 Театральні техніки у соціальній роботі</p> <p>Різні види соціально-орієнтованого театру. Терапія В. Райха, терапія Моше Фельденкрайса. Драматерапія та плейбек театр. Загальні уявлення про психодраму. Технологія форум-театру у роботі соціального працівника.</p>
<p>Тема 12 Тілесно-орієнтовані методи роботи.</p> <p>Теоретичні засади тілесно-орієнтованої терапії. Основні школи тілесно-орієнтованої терапії. Релаксація. Робота з диханням та пози тіла.</p>

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

PH1	Орієнтуватися у розмаїтті арт-терапевтичних напрямків та застосовувати психологічні знання, навички та уміння у практичних ситуаціях, пов'язаних із професійною діяльністю.
PH2	Реалізовувати на практиці основні концепції арт-терапевтичного процесу, дотримуватись його структури.
PH3	Підбирати комплекс арт-терапевтичних методик для діагностики, ефективного розвитку та корекції.
PH4	Застосовувати арт-терапевтичні техніки у роботі з різними категоріями клієнтів.
PH5	Розробляти заняття, спрямовані на вирішення різноманітних завдань, з використанням арт-терапевтичних методів.

7. Роль освітнього компонента у формуванні соціальних навичок

Загальні компетентності та соціальні навички, формування яких забезпечує навчальна дисципліна:

CH1	ЗК6 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
CH2	ФК 8 Здатність застосовувати сучасні експериментальні методи роботи з соціальними об'єктами в польових і лабораторних умовах.
CH3	ФК 11 Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей.

8. Види навчальних занять

<p>Тема 1. Теоретичні засади арт-терапії</p>
<p>Лк1 "Теоретичні засади арт-терапії." (денна)</p> <p>Поняття арт-терапії як методу зцілення та розвитку особистості. Історія розвитку арт-терапії. Зв'язок арт-терапії з іншими галузями знань. Основні види арт-терапії.</p>

<p>Лк1 "Теоретичні засади арт-терапії" (заочна)</p> <p>Поняття арт-терапії як методу зцілення та розвитку особистості. Історія розвитку арт-терапії. Зв'язок арт-терапії з іншими галузями знань. Основні види арт-терапії.</p>
<p>Пр1 "Теоретичні засади арт-терапії." (денна)</p> <p>Психологія символу та простору в арт-терапії. Психологія кольору в арт-терапії. Можливості та переваги різних видів арт-терапії. Індивідуальна діагностична карта « колір – почуття».</p>
<p>Пр1 "Теоретичні засади арт-терапії" (заочна)</p> <p>Психологія символу та простору в арт-терапії. Психологія кольору в арт-терапії. Можливості та переваги різних видів арт-терапії. Індивідуальна діагностична карта « колір – почуття».</p>
<p>Тема 2. Діагностичні та корекційні можливості методу арт-терапії в соціальній роботі</p>
<p>Лк2 "Діагностичні та корекційні можливості методу арт-терапії в соціальній роботі." (денна)</p> <p>Сучасні тенденції розвитку арт-терапії. Основні фактори психотерапевтичного впливу а арт-терапії. Форми арт-терапевтичної роботи. Арт-терапевтичний простір і матеріали.</p>
<p>Лк2 "Діагностичні та корекційні можливості методу арт-терапії в соціальній роботі" (заочна)</p> <p>Сучасні тенденції розвитку арт-терапії. Основні фактори психотерапевтичного впливу а арт-терапії. Форми арт-терапевтичної роботи. Арт-терапевтичний простір і матеріали.</p>
<p>Пр2 "Діагностичні та психотерапевтичні можливості методу арт-терапії в соціальній роботі." (денна)</p> <p>Етичні засади використання методу арт-терапії у соціальній роботі. Особливості арт-терапії у роботі з дорослими та дітьми: - робота з дітьми дошкільного віку; - арт-терапія з підлітками; - робота з дорослими; - арт-терапевтична робота з людьми похилого віку. Спонтанне малювання в арт-терапії. Методика «Каракулі» Дональда Віннікота.</p>
<p>Пр2 "Діагностичні та корекційні можливості методу арт-терапії в соціальній роботі" (заочна)</p> <p>Етичні засади використання методу арт-терапії у соціальній роботі. Особливості арт-терапії у роботі з дорослими та дітьми: - робота з дітьми дошкільного віку; - арт-терапія з підлітками; - робота з дорослими; - арт-терапевтична робота з людьми похилого віку. Спонтанне малювання в арт-терапії. Методика «Каракулі» Дональда Віннікота.</p>
<p>Тема 3. Ізотерапія</p>

<p>Лк3 "Ізотерапія" (денна)</p> <p>Загальні уявлення про ізотерапію. Значення кольору в ізотерапії. Особливості сприйняття продуктів творчості клієнтів в ізотерапії. Основні етапи ізотерапії. Методики проєктивного малювання.</p>
<p>Лк3 "Ізотерапія" (заочна)</p> <p>Загальні уявлення про ізотерапію. Значення кольору в ізотерапії. Особливості сприйняття продуктів творчості клієнтів в ізотерапії. Основні етапи ізотерапії. Методики проєктивного малювання.</p>
<p>Пр3 "Ізотерапія." (денна)</p> <p>Матеріали для художньої творчості та їх психологічний вплив на клієнта. Кольоротерапія як технологія корекції психічного та фізичного стану дітей та дорослих. Проєктивні графічні тести в арт-терапії. Методика «Малюнок людини з закритими очима» Олексія Будзи. Техніка «Трояндовий кущ» В.Окландер.</p>
<p>Пр3 "Ізотерапія" (заочна)</p> <p>Матеріали для художньої творчості та їх психологічний вплив на клієнта. Кольоротерапія як технологія корекції психічного та фізичного стану дітей та дорослих. Проєктивні графічні тести в арт-терапії. Методика «Малюнок людини з закритими очима» Олексія Будзи. Техніка «Трояндовий кущ» В.Окландер</p>
<p>Тема 4. Мандалотерапія</p>
<p>Лк4 "Мандалотерапія" (денна)</p> <p>Мандала: відображення Самості. Техніка створення мандали. Алгоритми інтерпретації мандал. Символи в мандалах.</p>
<p>Пр4 "Мандалотерапія" (денна)</p> <p>Ритуальне використання мандал у різних культурах. Реалізація діагностичного та корекційного потенціалу методу «Мандала» в арт- терапії. Символізм мандали. Тест «Мандала» Дж.Келлог.</p>
<p>Тема 5. Музикотерапія</p>
<p>Лк5 "Музикотерапія" (денна)</p> <p>Історія музичної терапії. Напрями впливу музикотерапії, її механізми й форми. Процес музичної терапії. Психофізіологічні механізми впливу музики на людину.</p>
<p>Пр5 "Музикотерапія" (денна)</p> <p>Історія музичної терапії. Напрями впливу музикотерапії, її механізми й форми. Процес музичної терапії. Психофізіологічні механізми впливу музики на людину.</p>
<p>Тема 6. Казкотерапія</p>

<p>Лк6 "Предмет казкотерапії та етапи її розвитку. Жанри казкотерапії. Типологія казок, алгоритм їх створення. Основні методи казкотерапії." (денна)</p> <p>Предмет казкотерапії та етапи її розвитку. Жанри казкотерапії. Типологія казок, алгоритм їх створення. Основні методи казкотерапії.</p>
<p>Пр6 "Казкотерапія" (денна)</p> <p>Провідні ідеї мультимодальної арт-терапії. Музична терапія у структурі мультимодальної арт-терапії. Особливості використання мультимодальної арт-терапії у соціальній роботі. Казкотерапія у структурі мультимодальної арт-терапії як дієвий метод роботи соціального працівника. Діагностика і корекція образу «Я» методами мультимодальної арт-терапії. Методика Лінди Гандт «Людина, що зриває яблуко з дерева».</p>
<p>Тема 7. Арт-терапевтичні технології в освіті</p>
<p>Лк7 "Арт-терапевтичні технології в освіті" (денна)</p> <p>Механізми соціалізації через розвиток творчого потенціалу. Групова арт-терапія у соціальній роботі. Принципи виявлення творчого потенціалу. Застосування арт-терапії з дітьми в умовах освітнього процесу.</p>
<p>Пр7 "Арт-терапевтичні технології в освіті" (денна)</p> <p>Механізми соціалізації через розвиток творчого потенціалу. Групова арт-терапія у соціальній роботі. Принципи виявлення творчого потенціалу. Застосування арт-терапії з дітьми в умовах освітнього процесу.</p>
<p>Тема 8. Піскова терапія</p>
<p>Лк8 "Піскова терапія" (денна)</p> <p>Загальна характеристика методу. Історія методу «sand play». Організації пісочної гри. Інтерпретація пісочних картин.</p>
<p>Пр8 "Піскова терапія" (денна)</p> <p>Теоретичні та історичні основи піскової терапії. Основні поняття піскової психотерапії. Практика роботи з пісочницею: принципи, обладнання, типи запитів для роботи з піском. Специфіка піскової терапії з різними віковими категоріями. Психопрофілактика, розвиток і навчання в пісочниці.</p>
<p>Тема 9. Метафоричні асоціативні карти у соціальній роботі</p>
<p>Лк4 "Метафоричні асоціативні карти у соціальній роботі" (заочна)</p> <p>Метафоричні карти – сучасний інструмент роботи соціального працівника. Схема соціально-психологічного консультування за допомогою метафоричних карт. Метафоричні асоціативні карти в груповій роботі.</p>
<p>Лк9 "Метафоричні асоціативні карти у соціальній роботі" (денна)</p> <p>Метафоричні карти – сучасний інструмент роботи соціального працівника. Схема соціально-психологічного консультування за допомогою метафоричних карт. Метафоричні асоціативні карти в груповій роботі.</p>

<p>Пр4 "Метафоричні асоціативні карти у соціальній роботі" (заочна)</p> <p>Метафоричні карти – сучасний інструмент роботи соціального працівника. Схема соціально-психологічного консультування за допомогою метафоричних карт. Метафоричні асоціативні карти в груповій роботі. Використання метафоричних карток "Горщики"</p>
<p>Пр9 "Метафоричні асоціативні карти у соціальній роботі" (денна)</p> <p>Метафоричні асоціативні карти як інструмент корекційної роботи соціального працівника. Метафора у роботі з МАК. Техніки використання метафоричних карт у роботі з різними цільовими групами. Використання метафоричних карток "Горшочки" В. Назаревич</p>
<p>Тема 10. Можливості застосування танцювально-рухової терапії в соціальній роботі</p>
<p>Лк10 "Можливості застосування танцювально-рухової терапії в соціальній роботі" (денна)</p> <p>Діагностичний та терапевтичний ефект танцювально-рухової терапії. Музичний супровід. Автентичний рух.</p>
<p>Пр10 "Можливості застосування танцювально-рухової терапії в соціальній роботі" (денна)</p> <p>Діагностичний та терапевтичний ефект танцювально-рухової терапії. Музичний супровід. Автентичний рух.</p>
<p>Тема 11. Театральні техніки у соціальній роботі</p>
<p>Лк11 "Театральні техніки у соціальній роботі" (денна)</p> <p>Різні види соціально-орієнтованого театру. Терапія В. Райха, терапія Моше Фельденкрайса. Драматерапія та плейбек театр. Загальні уявлення про психодраму. Технологія форум-театру у роботі соціального працівника.</p>
<p>Пр11 "Театральні техніки у соціальній роботі" (денна)</p> <p>Різні види соціально-орієнтованого театру. Терапія В. Райха, терапія Моше Фельденкрайса. Драматерапія та плейбек театр. Загальні уявлення про психодраму. Технологія форум-театру у роботі соціального працівника.</p>
<p>Тема 12. Тілесно-орієнтовані методи роботи.</p>
<p>Лк12 "Тілесно-орієнтовані методи роботи" (денна)</p> <p>Теоретичні засади тілесно-орієнтованої терапії. Основні школи тілесно-орієнтованої терапії. Релаксація. Робота з диханням та пози тіла.</p>
<p>Пр12 "Театральні техніки у соціальній роботі. Танцювально - рухова та тілесно-орієнтована терапія" (денна)</p> <p>Види соціально-орієнтованого театру. Форум-театр: історія та методика, підготовчі вправи. Технологія форум-театру у роботі соціального працівника. Театральна імпровізація. Основні принципи плейбек-театру. Розвиток танцювально-рухової терапії в Україні . Техніки танцювально-рухової терапії. Можливості застосування тілесно-орієнтованої терапії у соціальній роботі.</p>

9. Стратегія викладання та навчання

9.1 Методи викладання та навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Лекційне навчання
МН2	Практикоорієнтоване навчання
МН3	Кейс-орієнтоване навчання

Лекції надають здобувачам можливість отримати теоретичні знання із арт-терапії, знайомлять їх із основними психологічними поняттями та принципами роботи у даному методі, що розширює професійну компетентність здобувачів вищої освіти (РН 1). Різні види навчальної діяльності ґрунтуються на використанні знань у вигляді окремих змістових тем, що інтегруються, для аналізу різноманітних соціально-психологічних задач та пошуку шляхів їх вирішення. (РН 2, РН 3). Підготовка і виступи на практичних заняттях та самостійна робота активізують пізнавальну діяльність здобувачів, що сприяє розвитку здатності до розроблення шляхів подолання проблем і знаходження ефективних методів їх вирішення.(РН 2). Під час підготовки до тестів за результатами модульного навчання студенти розвиватимуть навички самостійного навчання, критичного мислення, здатності до аналітико-синтетичного мислення.

ЗК6 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

9.2 Види навчальної діяльності

НД1	Підготовка до лекцій з використанням опорного мультимедіа-конспекту.
НД2	Підготовка і виступ на практичних заняттях
НД3	Індивідуальні завдання (підготовка презентацій, проведення арт-терапевтичних методик та технік) із використанням теоретичного матеріалу, представленого протягом всього лекційного курсу

10. Методи та критерії оцінювання

10.1. Критерії оцінювання

Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$82 \leq RD < 89$
Загалом правильна робота з певною кількістю помилок	4 (добре)	$74 \leq RD < 81$
Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$64 \leq RD < 73$
Виконання задовольняє мінімальним критеріям	3 (задовільно)	$60 \leq RD < 63$
Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$35 \leq RD < 59$

Необхідний повторний курс з навчальної дисципліни	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 34$
---	------------------	------------------

10.2 Методи поточного формативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
МФО1 Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань	Ознайомлення з темами, пунктами плану занять, літературою	Щотижня	Підготовка конспектів лекцій
МФО2 Опитування та усні коментарі викладача за його результатами	Опитування та усні коментарі викладача за його результатами	Щотижня	Усні короткі коментарі викладача
МФО3 Діагностичне тестування	Для перевірки розуміння теоретичного матеріалу	За результатами вивчених тем	Обговорення, дискусія, коментар викладача

10.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
МСО2 Презентація ментальних карт	Обробка інформації та візуальне представлення у вигляді схем.	Щотижня	Коментарі викладача
МСО3 Виконання практичного кейсу (підготовка, презентація, захист)	Підбір відповідних вправ до запропонованої ситуації.	Щотижня	Коментарі викладача
МСО4 Проміжний модульний контроль у формі тестів	Виконання тестових завдань з закритими та відкритими питаннями	2 рази	Коментарі викладача

Контрольні заходи:

		Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Можливість перескладання з метою підвищення оцінки
Семестр викладання		100 балів		
МСО2. Презентація ментальних карт		18		
	6x3	18	12	Так
МСО3. Виконання практичного кейсу (підготовка, презентація, захист)		52		
	13x4	52	20	Так
МСО4. Проміжний модульний контроль у формі тестів		30		
	2x15	30	28	Так

11. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

11.1 Засоби навчання

ЗН1	Використання мультимедійного супроводу
ЗН2	Графічні засоби (малюнки, креслення, географічні карти, схеми, плакати тощо)

11.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	Сахно К. С. Арт терапія в соціальній роботі. https://mix.sumdu.edu.ua/home/roles
2	Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 232 с.
3	Калька Н. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. / Н. Калька, З. Ковальчук. – Львів : ЛьвДУВС, 2020. – 232 с.
Допоміжна література	
1	Зубалій М. Д., Остапенко О. І., Тимчик М. В. Форми і методи формування в учнів готовності до захисту Вітчизни. Метод. рекомендації. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2019. 72 с.
2	Актуальні питання корекційної та інклюзивної освіти: зб. наук. праць / за заг. ред. Бойчука Ю.Д. – Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2020. – 376 с.
3	Большакова А. АСТ-терапія прийняття та відповідальності в роботі з психічною травмою. ХДАК, 2021.

4	Вознесенська О. Арттерапія спільнот: мистецтво як засіб подолання колективної травми. Простір арттерапії: творчість як задзеркалля реальності : матеріали XVII Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Київ, 27–29 лютого 2020 р.). Київ : ФОП Назаренко Т.В, 2020. – С. 18-23.
5	Жабко Н., Львов О. Травмо-орієнтована музикотерапія. Стабілізація. Простір арттерапії: творчість як задзеркалля реальності : матеріали XVII Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Київ, 27–29 лютого 2020 р.). Київ : ФОП Назаренко Т. В, 2020. С. 128-130.
6	Сухар Н. В. Техніка «Плетіння мандали-оберега» у роботі з травмою. Робота з травмами війни. Український досвід : матеріали Першої всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 28–31 березня 2018 р.). К. : Золоті ворота, 2018. С. 155-156.
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
1	Арт-терапія – лікування мистецтвом. Основи, історія та види арт-терапії. Застосування і можливості арт-терапії [Електронний ресурс] / Ukrainian Women's Magazine. – Режим доступу : http://uwm.com.ua/node/307 .
2	Gaskell S. Repairing Language: Art Therapy for Mutism Symptoms URL: https://www.academia.edu/34298910
3	Edition. 2019. Chapter: Chapter F5: International Association for Child and Adolescent Psychiatry and Allied Professions. URL: https://iacapap.org/content/uploads/F.5- Mutism-Russian-UKR.pdf